

Aineistokokeen mallivastaukset

Tehtävä 2 (max 6 p)

Tehtävä perustui valintakoeteoksen artikkeliin ”Virkavastuu kansalaisten luottamusta turvaamassa” (Karjalainen, Korhonen, Mäntylä & Widlund) ja/tai valintakokeessa jaettavaan **aineistoon 1: Määrittele virkavastuun muodot lyhyesti artikkelin ”Virkavastuu kansalaisten luottamusta turvaamassa” pohjalta. Kerro lisäksi, voivatko virkavastuun eri muodot mielestäsi soveltua aineistossa 1 kuvattuun tapaukseen? Perustele vastauksesi lyhyesti.**

Mallivastaus:

Vastauksessa tuli **sekä** määritellä virkavastuun kolme eri muotoa (3 p) **että** arvioida niiden kaikkien soveltuvuutta aineistossa esitettyyn tapaukseen (3 p).

- **Rikosoikeudellinen** virkavastuu perustuu virkarikoksia koskevaan rikoslain 40 lukuun. Edellyttää konkreettista tekoa tai laiminlyöntiä. Teon on oltava teon hetkellä laissa säädetty rangaistavaksi (laillisuusperiaate). Koskee kaikkia julkista valtaa käyttäviä, myös ulkoistettuja tehtäviä. (1 p)
Aineiston tapaukseen voisi soveltua rikosoikeudellinen virkavastuu johtavien viranhaltijoiden osalta, koska tietopyyntöihin vastaaminen ajoissa on viranomaisten velvollisuus. Prosesseja ei ole korjattu, vaikka laillisuusvalvojat ovat todenneet useita määräaikojen ylityksiä. Laillisuusvalvonnassa ei kuitenkaan ole todettu lainvastaista menettelyä, eikä ketään ole syytetty rikoksesta. Molemmat tulkinnat tuottavat pisteen. (1 p) (s. 52–54)
- **Hallinnollinen virkavastuu** koostuu virkamiehelle tai kunnalliselle viranhaltijalle hallinnollisessa menettelyssä annettavasta huomautuksesta, varoituksesta tai ääritapauksessa virkasuhteen päättämisestä irtisanomisella tai purkamisella. (1 p).
Voisi soveltua tapaukseen kunnan viranhaltijoiden osalta, jos virkavelvollisuuksia on laiminlyöty. Tietopyyntöjen käsittelystä vastaavalle viranhaltijalle voisi antaa huomautuksen. Oikeuskanslerin toimenpiteisiin lukeutuva huomautus kunnalle ei liity hallinnolliseen virkavastuuseen vaan laillisuusvalvontaan, mutta huomautuksen ja hallinnollisen virkavastuun välisen kytköksen muistaminen oikeutti pisteeseen soveltavassa osuudessa. (1 p) (s. 56)
- **Vahingonkorvausvastuu** edellyttää syy-yhteyttä virkamiehen toiminnan ja hallinnon asiakkaan kärsimän vahingon välillä. Julkisyhteisö on isännänvastuun nojalla ensisijaisessa korvausvastuussa. (1 p)
Ei sovellu tapaukseen, koska asiassa ei ole mainittu kenellekään aiheutuneen vahinkoa tietopyyntöihin vastaamisen viivästymisestä (1 p). (s. 54)

Kysymys koski virkavastuun *muotoja* eikä oikeudellista perustaa tai virkavelvollisuuksien määrittelyä.

Vastaaaja saa kuitenkin **0,5–1 lisäpistettä virkavelvollisuuden yleisten lähtökohtien määrittelystä:**

- tavoitteena on kansalaisten luottamuksen turvaaminen
- liittyy julkisen vallan käyttöön
- taustalla oikeusvaltioperiaate sekä lainalaisuuden ja lakisidonnaisuuden periaatteet
- lähtökohtana PL 118 §, jonka mukaan virkamies vastaa toimiensa lainmukaisuudesta
- maininta muusta virkavastuun oikeusperustasta: rikoslain 40 luku, vahingonkorvauslain 4 luku, valtion virkamieslaki, kunnallinen viranhaltijalaki

Tehtävä 3 (max 4 p.)

Tehtävä perustui valintakoeteoksen artikkeliin ”Public Management and ethics” (Demmke) ja/tai valintakokeessa jaettavaan **aineistoon 1**: *Demmke käsittelee artikkelissaan julkishallinnon reformien, erityisesti uuden julkisjohtamisen (NPM) eettisiä vaikutuksia. NPM-reformien on sanottu keskittyneen liikaa tuloksellisuuteen ja kulujen vähentämiseen, jolloin muut arvot ja periaatteet ovat jääneet sivurooliin. Kerro Demmken artikkelin pohjalta, millä perusteilla NPM-reformien voidaan katsoa olleen pettymyksiä (mainitse vähintään kolme asiaa). Kerro lisäksi yksi esimerkki aineiston 1 tapauksen pohjalta, joka mielestäsi ilmentää jotakin Demmken mainitsemista, pettymystä aiheuttaneista reformien seurauksista.*

Mallivastaus:

1 piste kustakin mainitusta pettymyksestä (yht. max 3 p):

- tuloksellisuuteen ja tehokkuuteen keskittyminen on heikentänyt muita arvoja, kuten **laatua, tasapuolisuutta ja puolueettomuutta**. [the varieties of post-bureaucratic governance or New Public Management have been challenged owing to the focus on results and cost savings (Hood & Dixon 2013), compounded by the tendency to downplay the importance of other values and principles such as quality, fairness, equality, and impartiality.] (s. 25)
- **ei ole selvää näyttöä siitä, että tehokkuus ja tuloksellisuus olisivat parantuneet** [First, the evidence is mixed regarding if performance has improved or costs dropped,] (s. 25)
- **hallinnon demokraattisuus on heikentynyt kansalaisten roolin muututtua kuluttajiksi (kuluttaja-asiakkaiksi)** [Second, the democratic nature of public administration was affected as the role of public service consumer substituted the role of citizens,] (s. 25)
- **oikeudenmukaisuus (reiluus) heikentynyt asiakaskokemusten mukaan** [Third, fairness, as measured by service user’s perceptions, seems to have to worsen,] (s. 25)
- **korruption riski on kasvanut** [Fourth, in many cases vulnerability for corruption increased.] (s. 26)
- **yritysmäisen johtamisen ja julkisen johtamisen yhteen sovittamisen haasteet** ovat ongelmia yhdistävä piirre [Such issues all relate to the trend of introducing business- or market-like approaches into government.] (s. 26)
- **suora kytkös kulukuritoimien ja henkilöstön tyytymättömyyden ja epäluottamuksen välillä** [a direct connection between the introduction of austerity measures and in-creasing levels of perceptions of unfair treatment, and disengagement, dissatisfaction and distrust in leadership.] (s. 26)

Tekstissä **kalliin konsultin käyttö / rakennushankkeen salaaminen** herättää **epäilyksen korruptiosta**. Nämä voi myös kytkeä **oikeudenmukaisuuden heikentymiseen**. Pisteitä sai myös muulla asianmukaisella esimerkillä ja taitavalla perustelulla. (1 p)

Hallintotieteiden valintakoe 2022 MALLIVASTAUS, aineistokoe

Tehtävä 4. (yhteensä max. 5 p.)

Määrittele valintakoeteoksen artikkeliin ”Hyvinvoinnin johtaminen” pohjautuen lyhyesti

- a. palveluperusteinen toimintalogiikka (service dominant logic) (2p.)

Mallivastaus:

0,5 pistettä kustakin määrittelyn osasta (s. 82–83):

- Palveluperusteisuuden logiikka (ja/tai) palvelutiede perustuu ajatukselle siitä, että **palvelujen arvo syntyy niitä käytettäessä**.
- Palvelun arvoa ei voida vangita sen ominaisuuksiin, sillä **palvelun koettuun arvoon vaikuttavat käyttäjien yksilölliset tilanteet**. TAI toisin sanottuna: Samat palvelut eivät välttämättä ole saman arvoisia palvelujen eri käyttäjille.
- Asiakkaille ja potilaille luodaan palvelujen **arvoa ja/tai vaikuttavuutta eri toimijoiden toiminnan yhteistyönä**, erilaisten integroitujen arvoketjujen välityksellä.
- Palveluperusteisuudella voidaan viitata myös palvelujen tuottajien yhteistoimintaan erilaisissa **palveluekosysteemeissä**.

- b. keinot, joilla suomalaista sosiaali- ja terveystalouden palvelujen järjestelmää ohjataan (3 p.)

Mallivastaus:

0,5 pistettä kustakin määrittelyn osasta (s. 86):

- **juridinen sääntely** (esim. hoitajamitoitukset)
- **taloudelliset resurssit** (esim. kuntien valtionosuudet, julkisella politiikalla/hallitusohjelmalla ohjatut verovarot)
- **informaatio** (tutkimukset ja niihin liittyvä tiedeviestintä)
- **valvonta** (Valvira ja aluehallintoviranomaiset)
- **kokeilutoiminta** (esim. määräaikaiset, paikalliset kehittämishankkeet)
- **innovaatiotoiminta** (esim. palvelujen TKI-rahoitus)
- **sote-reformin myötä monimuotoistuva ohjaus** (esim. maakunnat)

Tehtävä 5. (max. 5 p.)

Pohdi aineistossa 2 kuvatun OECD-raportin tuloksia valintakoeteoksen artikkelissa ”Hyvinvoinnin johtaminen” esiin nostettujen, kansalaisten osallistumiseen liittyvien teemojen valossa.

Mallivastaus:

Vastauksessa haettiin valintakoeteoksessa käsiteltyjä, (hyvinvointipalvelujen) päätöksentekoon liittyviä osallistumisen ja osallistamisen teemoja. 1 piste jokaisesta selkeästä valintakoeteoksessa mainitusta, aineistotekstiin 2 verrattavissa olevasta havainnosta tai pohdinnasta (s. 84–85):

- valtaväestön etäännyminen puoluepolitiikasta ja/tai kansalaispätevyyden vaje
- demokratian kriisin ja julkisen vallan legitimitetin vaje
- päätöksenteon valta-asetelma tai päätöksentekoon osallistumisen ja osallistamisen määritelmät ja/tai kuntien tehtävä osallistamisessa
- eriarvoistumiskehitys, hyvin- tai huonovointisuuden polarisaatio tai ylisukupolvisuus
- huonovointisen marginaalin osallistaminen/osallistumattomuus ja/tai osallisuuden vaikutukset, esim. valintakoeteoksen ”ratasmallin” kuvaus

Hallintotieteiden valintakoe 2022 MALLIVASTAUS, aineistokoe

Tehtävä 6 (yhteensä max 4p)

Määrittele käsite *kestävyyismurros* valintakoeteoksen artikkelin ”Kestävyysmurros visiona, politiikkana ja toimintana: aluetieteen ja ympäristöpolitiikan näkökulmia” pohjalta. (2p)

Mallivastaus:

1p määritelmän kummastakin osasta. Jos on mainittu vain esim, kestävän kehityksen tavoittelu tai joitain osia mallista niistä 0,5p.

- Kestävyysmurroksella tarkoitamme **yhteiskunnallisten ajattelu- ja toimintatapojen sekä järjestelmien muuttamista** (1p) sellaisiksi, että ihmisten **hyvinvointi, yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja ekologinen kestävyys toteutuvat**. (1p) (s. 128)

Määrittele käsite *alueiden resilienssi* valintakoeteoksen artikkelin ”*Alueiden resilienssi 2020-luvun maailmassa*” pohjalta. (2p)

Mallivastaus:

Vastauksessa on haettu neljä eri ominaisuutta tai toimintoa, jotka kuvaavat resilienssiä. Jokaisesta ominaisuudesta 0,5p. (s.107)

- alueen kuten kaupungin **kykyä selviytyä shokista sekä palautua** muutosta edeltävään normaaliin tilanteeseen
- alueiden kykyä **vastustaa, uudistua, toipua ja uudelleensuuntautua** suhteessa muutokseen
- alueiden aktiivinen ja dynaaminen uudistaminen **perustuu oppimiseen ja toimiviin verkostoihin**.
- alueella on kyky **varautua, palautua** ja erityisesti **uudistua muutoksen mukana sekä kyky mobilisoida resurssit**
- Resilienssissä on kyse samaan aikaan **ennakoimisesta ja reagoimisesta**
- Resilienssi määrittyykin näin ajateltuna muutoksen keskellä toimimisena ja muutoksesta syntyvänä **uudistumishalukkuutena**, jolloin suuretkin haasteet nähdään uutta kehitystä luovina tilanteina
- Muutosjoutavuuden rinnalla puhutaan joskus myös alueiden muutoskestävyydestä ja -kyvykkyydestä (0,5p)
- resilienssiä voidaan kuvata kolmen ajallisesti toisiaan seuraavan vaiheen avulla: 1) alussa on äkillinen tapahtuma 2) toimijoiden reaktio ja palautumiseen tähtäävät toimenpiteet ja 3) sopeutuminen tai muuttuminen (0,5p)

Tehtävä 7 (max 4p)

Miten osallisuus vaikuttaa *alueiden resilienssiin*? Yhdistä vastauksessasi valintakoeteoksen artikkelin ”*Alueiden resilienssi 2020-luvun maailmassa*” ja annetun aineiston 3 näkökulmia.

Mallivastaus:

0,5p seikka, joka löytyy aineistosta tai valintakoeteoksesta. 0,5p osallisuuden määrittelemisestä.

- osallisuuden avulla kuntalaiset kiinnittyvät yhteiskuntaan ja paikalliseen yhteisöön

Hallintotieteiden valintakoe 2022 MALLIVASTAUS, aineistokoe

- Sosiaalinen osallisuus ja sen vastakäsite sosiaalinen syrjäytyminen liittyvät vahvasti yhteisöön, yhteenkuuluvuuteen ja sosiaaliseen oikeidenmukaisuuteen. Käsite sisältää fyysisen kanssakäymisen ja kokemuksen johonkin yhteisöön kuulumisesta.
- Muutoskestävyys voi siten olla vahvaa alueyhteisössä, joka on sisäisesti hyvin verkostoitunut, vaikka alueen ulkopuoliset verkostot olisivatkin heikompia. (s. 111)
- asuinalueiden segregatio eli eriytyminen huonompiosaisten ja parempiosaisten naapurustoihin heikentää koko kaupungin muutosjoustavuutta/resilienssiä (s. 116)
- ilman osallisuutta ei ole sosiaalisesti kestäviä kaupunkeja. Erityisesti tässä keskeistä on tunnistaa ne kohderyhmät, joiden resurssit ovat vähäisimmät
- tahtotilana on kehittää koko kaupunkiseutua, jolloin sosiaalinen koheesio ja luottamus kasvavat. Tämä vaikuttaa laajemmin koko seudun muutoskestävyyteen (s. 117)
- Yhteenkuuluminen osana sosiaalista kestävyttä on tunne johonkin kuulumisesta ja sitoutumisesta yhteisten tavoitteiden eteen ponnistelemiseksi.
- muutosjoustavuutta kehitetään myös kansalais-, yritys- ja vapaaehtoistoimijoiden kantamalla aluekehitysvastuulla (s.118)
- kuntademokratia- tai osallisuusohjelma kokoaa ja konkretisoi toimet, joiden avulla lisätään ja kehitetään kuntalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia
- Esimerkiksi muutosjoustava kylä, kunta, kaupunginosa, kaupunki tai maakunta rakentuu alueyhteisöjen kannattelemien monitasoisten verkostojen varaan.
- Lopuksi on hyvä muistaa, että uudistavat tai kestävät näkökulmat eivät aina nouse julkisten toimijoiden omasta viisaudesta.
- Resilientti alue on moniääninen ja erilaisuutta kunnioittava, sekä paikalliset ominaispiirteet huomioiva (s.118). Siksi tarvitaan osallistamista.

Tehtävä 8 (max 2p)

Vertaile aineiston 3 kuvioita 1 ja 2. Minkälaista ristiriitaa on havaittavissa kuntien osallistamisen tavoissa verrattuna siihen, mitä osallistamistapoja kuntalaiset pitävät vaikuttavina?

Mallivastaus:

0,5p jokaisesta selkeästä kuvioista luettavissa olevasta havainnosta. Ristiriita on mainittava, muuten maksimi 1,5p. Jos vastauksessa ei ole ymmärretty kuvioissa esitettyjen vastaajien eroa (kunnat ja kuntalaiset) maksimi 1,5p.

Taulukoista voi havaita, että kuntien yleisimmin käyttämät osallistumismenetelmät eivät ole kuntalaisten mielestä vaikuttamisen kärkipäässä kuten kuulemis- ja keskustelutilaisuudet. Jopa 90 % kunnista käyttää niitä, mutta kuntalaisten arvioissa vain 28% kokee tämän hyväksi vaikuttamistavaksi. Tässä on siis ristiriitaa. Myös paljon käytössä olevat asiakas- tai käyttäjäkyselyt eivät olleet kuntalaisten suosiossa vaikuttamisen muotona. Yhdistysten ja järjestöjen kautta vaikuttaminen sen sijaan on kuntalaisten mielestä vaikuttavaa ja siksi niiden kautta tehty kuuleminen tai yhteiskehittäminen olisi kaikkien kannalta hyödyllistä. Talkootyö oli kuntalaisten mielestä kaikkein merkittävin vaikuttamis- ja osallistumismuoto.